

auch annemblich sey, wann sie aber aussers Landts verschikht werden, so soll er daruber ain Commission haben.

Unnd damit hinfüro khain Mangl an der Schatzkhamer erscheine sonnder, was zur Notturfft gehörende Mangl sein, als *Gelltt*, *Gewürz*, unnd *Tuech*, unnd andere, die soll er unns zeitlich vermelden, unnd nach unnsérm Abzueg, irer Frs.(?) Drt.(?) damit niemals die Schatzkamer in Mangl gerathe.

Damit er aber, zu solchem hohen Ambt unnd ehrlichem Stand auch sein Auskhomen haben, unnd irer Maiestät mit mehrerm Nützen dienen möge, so haben wir Ime aus obbemelter Schatzkamer jarliche 1000 Teller verordnet.

Desgleichen bey jetziger Gelegenheit, haben wir Ime die Bezahlung auf 16 Pferd, inmassen ers bey dem *vorigen Fürsten* gehabt, auch passiert, unnd ausser dessen das *Raitgelltt* unnd die *Tuecherend*, dem altten Gebrauch nach.

Der *Raittdiener* soll jarlich 200 Teller haben.

Zwayen *Dienner* so mit der Bezahlung auf die Granitzen verraisen, jedem jarlich 100 Teller.

Dem *Gewürzverwalter* sein jarliche Besoldung, dem altten Brauch nach, auf *Khlaidung* unnd *Pelzfuetter*.

Dem *Pfefferstösser*, dem altten Brauch nach, monatlich 4 fl. Im Jar ainmal ain *Khlaid* von *Carasey*, unnd ain *Schafbeltz*.

Seinen *Schreibern*, *Raitmaister*, *Gewürzverwalter* unnd *Pfefferstösser*, als nämblich 6 Personen, so stäts in der *Schatzkamer* sich aufhalten, wie es bishero gehalten worden, soll aus der *Kuechen* genugsam Speis geraicht werden, unnd der *Hofrichter* soll inen ir Brodt unnd Wein ehrlich geben lassen.

Unnd wollen ausser dessen alle andere Sachen, so hir nit verzeichnet sein, seiner Beschaidenhait haimbgestellt haben.

Nach verflossnem Jar, soll er von allem guette unnd wahrhaffte, gerechte Raittung geben, unnd so oft man den Extract von Ime begern wirdt, soll er bereit sein, denselben aufzuzaigen unnd zugeben.

Eredetije az Orsz. Levéltárban a »Tört. Emlékek. Belügy« cz. gyűjteményben.

A PÁPAI MOLNÁRCZÉH LEVELEIBŐL.

I.

Nagy tekéntetre méltó Főtisztelendő Apátur Urunk.

Mi pápai becsületes molnár czéh kettős tisztelettel tisztelvén az urat Ikervári Mihály mester iránt recommendatoriánkban e végre találuk meg az urat, hogy jöllehet a tisztességes molnári mesterséget mint becsületes ifju megtanulta és tudja, mindazonáltal vigyáz jövendő becsületire és életének tisztességesebb módjával való folytatásának okáért megkeresvén bennünket, hogy az ő jó magaviseletéről tennénk igaz vallást. Mi is eziránt nem vonhattuk meg magunkat, hogy az ő szorgalmatos forgolódásáról, éjjeli, nappali hív szolgálatjáról bizonytságot ne

tennénk; mert mi felséges koronás apostolica királyné asszonyunk kegyelmes parancsolatja szerint hitessek vagyunk a czéhünkben levő malmoknak megvisitálására. Ott is a malomban¹⁾ tapasztaltuk, hogy mind a malom körül, mind a külső apertinentiára oly hiv és szorgalmatos gondviselő, hogy némelyeknek is hivataljában való jó magaviseletéről példa lehet. De mindazonáltal mind mi előttünk, mind mások előtt csak annyiban ismertetett mint egy molnár legény mind ez ideiglen, mert ő felsége parancsolatja szerint valamely mesterlegény hitének letételével a czéhbe nem incorporálja magát, mégis gazdaságot visel, az nem mesterember, hanem himpellér. Ezen említett becsületes ifju mindezeket magán tapasztalta; vigyáz mind mostani, mind jövőendőbeli Isten és emberek előtt való becsületire, e végre nemes czéhünk előtt alázatosan instalt. Mi is följobb titulált uraknak alázatosan recomendáljuk, egyszersmind maradunk alázatos szolgálói pápai nemes molnár czéh. Szecsődi Molnár Mihály actualis, Szabó Molnár István vicze czéh-mesterek.

Datum Papae, die 11. Februarii 1774.

II.

Nagykegyelmességü jó kegyelmes Nagyságos Apátur Urunk.

Mi pápai becsületes molnár czéh, Nagyságodnak alázatos szolgálói adjuk emlékezetül ez testimonialisunknak rendiben, hogy nemes czéhünket megkeresvén Nagyságodnak mostani becsületes molnárja, Ikervári Molnár Mihály, hogy tennénk relatiót arról, hogy a hol történetből esik egy malomban két gondviselő molnár gazda; minemü uttal s móddal legyen azoknak törvény szerint mind magokviseletéről s mind az oeconomiában való rendes divisiojajokról való rendtartás, mely iránt mi meg sem vonhattuk magunkat.

Először, midőn történik, hogy Isten a halál által molnár társunkat ez árnyék világból kiszólítja, a malmos uránál igen jó gondviselő vagy jó építő lévén, tehát vagy a földes uraság vagy a nemes czéh rendől egy jó gondviselő feles társat az özvegy molnárné mellé, a ki egy, két vagy legtovább három esztendeig fele molnár gazda részt elvegyen; a három esztendő eltelvén azon gondviselő gazda egész részre maradjon, mivel az asszonyember nem tanulta a mesterséget és nem is tudja.

Másodszor. Valaholott feles gazda vagyon e három esztendő alatt ugyanott valami oeconomiának előbbmozdítása vagyon, a malomnak minden keresete, a molnár részről szólván, minden kétfelé megyen; úgy nem különben, a hol a földes urak gratiajából szántóföld vagy

¹⁾ A pápai u. n. agyagliki malomról van szó, mely a közelmúltig a bakonybéli apátságé volt; a mai Grossz-malom.

Ikervári ily esküt tett a malombaálláskor: Én Ikervári Mihály fogadom és esküszöm az élő Isten, Boldogságos Szűz Mária és Istennek minden szentei előtt, hogy a malomra híven gondot viselek, jövedelmét igazán bémondom és adom, ehhez tartozandó szerszámokra, egyetemben pedig határára is vigyázok, minden kitélhető hasznát gyarapítom, uraságomat tisztelni és neki engedelmeskedni fogok. Isten engem úgy segítjen és ennek minden szentei.

kaszáló rét engedtetik, mindenütt ketten usualják és annak jövedelme kétfelé osztódik.

Harmadszor. Hogy pedig Nagyságtok malmában ennyi esztendőől fogva egy molnárné paráncsol, egész ujság becsületes czéhünkben, mely több soha czéhben nem történt; illő feleletet azért sem Nagyságtok molnárjának, sem mi nekünk nem is ad: Nagyságtok molnárja magaviseletéről nem szólunk; az elsőbbi recomendatoriánk szerint most is ugyanazon ember.

Negyedszer. Hogy pedig Ikervári Molnár Mihály mind Nagyságtok s mind a nemcs vármegye szolgálatjára csak ő paráncsoltatik és őneki is köll véghez is vinni; mégis csak az időtől fogva leginkább, miolta megházasodott, semmi becsületi Bolláné előtt és megpirult orczával megyen eleiben az istentelen mocsokos beszédje miatt, melyet mi közönséges(en) recognoscáljuk. Szabó Molnár István ordinarius, Ács Molnár Ferencz vice czéhmesterek s mind közönségesen.

Datum Papae, 1775. die 1-ma Septembris.

III.

Laus Deo.

Mi pápai becsületes molnár czéh recognoscáljuk, hogy die et anno inferius a bakanbéli nagyságos apáturság és uraság pápai malmának része szerint ujra építendő és harmadik kerekének egészben ujra fölállítandó mostani molnárja és építő mestere a becsületes molnár czét oculatióra a malomhoz kivívén, hogy azon terhes munkák végben vitele alatt a munkásokra tett étel, italbéli terhet, költségeit, ugyszintén a maga mestersége szerint végben vitt fáradságait, cselédjeinek munkáit kihagyván, jó lelkiismerettel rendben vévén hagytuk és íteltük fl. 62. den. 22^{1/2} ¹), e végre hogy minden jövendő dolgok csak Isten-nél vagynak tudva, hogy, ha vagy halála vagy pedig változása történnék nem sok esztendőök alatt, tehát vagy az uraság vagy pedig ulána succedáló molnár magának vagy maradékának abban az időben minden kérdés nélkül tartozzék letenni. A megnevezett molnár, Ikervári Mihály Nagyságtok, Kegyelmetek előtt alázatosan instál, hogy ő is éjjeli, nap-pali szorgalmatossággal nagyobb örömmel fáradhataflanul szolgálhasson: Miért is maradunk Nagyságtoknak alázatos szolgálói pápai becsületes molnár czéh, Ács Ferencz actualis, Kozmor János vice czéhmesterek s mind közönségesen.

Datum Papae, 1778. die 22. Januarii.

IV.

Mi alább is megirt pápai becsületes molnár czéhnek czéh mestere és deputatusi adjuk emlékezetül, a kik illet e dolog mindazoknak értésekre, hogy mi a bakanbéli apáturság ő nagysága requisitiójára jöttünk ide Bakanbélben e végre, hogy titulált uraság ez előtt volt molnárja helyében más molnárt helyheztetett és annak keze alatt minemü inventariumok voltak, azok a becsületes *teszéri molnár czéhtől* megbecsültettek, jöllehet mindent az uraság fájából és robotosival vitetett véghez;

1) valamit kihagytak a szövegből, mert szörnű zavaros.

egyedül a molnár kötelessége szerint csak a maga hivatalját követte, melylyel tartozott.

Mi annak okáért pápai czéhbeli molnár mesterek egyenes jó lelkiismerettel mindeneket helyesen megvizsgálván, találtuk az uraságot károssá tenni a teszéri becsü szerint.

Tettünk ítéletet ekképpen:

Mivelhogy a molnár maga is relatiot tett, hogy ő maga sem parancsolta, hogy minden héjjában valóság becsültessék a lelkiismeret ellen, mégis mindazonáltal a mi igaz, a nem régiben renovált szerszámra és a házépítésben való segítségére hagyunk tizenhárom forintot és hetvenöt pénzekeket, azaz fl. 13 d. 75, melyről való testimonialisunkat czéhünknek corroborált peccsétjével megerősítjük.

Datum Papae, die 12. Julii, 1778.

Czéhmaster : Kozmor János,
Deputatusok : Baranyai Ferencz,
Szabó István és a többi.

Extradata per me Franciscum Baranyai, iuratum notarium.¹⁾

Közli : *Sörös Pomgrác.*

HOMONNAY GYÖRGY HÜTLEN GAZDATISZTJÉNEK REVERZÁLISA 1655-BŐL.

Én *Lapispataky Mihály*, *Zemlyén* vármegyében *Czeke* nevű faluban lakozó, adom tudtára mindeneknek, a kiknek illik, és vallom ez reversalis levelemben:

Mivel hogy én, az én kegyelmes uramnak Gróf *Drugeth Homonnay György* urnak ő nagyságának *terebesi tisztartója* lévén, magamat nem viseltem úgy a mint kívántatott volna; hanem Urunk ő nagyságának — kevés ajándékért — nem kevés károkat tettem, lopásban is tapasztaltattam, és az ő nagysága javait elvesztegettem, tékozlottam és házamhoz hordattam; mely cselekedetemet ő nagysága eszében vévén, és inquiráltatván ellenem, megfogatott és rabságban tartatott, és hogyha törvény szerint procedálna ellenem s kegyelmessége hozzám nem járulna, halált is érdemelnék érette. Mindazonáltal ő nagysága, sok főember szolgálai mellettem való törekedésére és a magam gyakorta való könyörögésekre is nézve, rajtam könyörülvén, elbocsáttatott ilyen conditiók alatt: Hogy eddig való tisztartóságomrul tartozzam ő nagyságának elegendő számot adni és lopásomrul is ő nagyságának kedvét keresni s arrul ő nagyságát contentálni.

Annak felette szabad jó akaratom szerint, ez reversalis levelem által hittel kötelezem arra magamat, hogy én ő nagyságán és az ő nagy-

¹⁾ Mind a négy, illetve öt irat a pannonhalmi rendi levéltárban, Fasc. 9. A fasciculuson belül nincsenek számozva. Valamennyien a czéh peccsétje van. *Közírata*: 1719: PAPAÍ - NEMES - MOLNAR: CZE: POCSETJE. *Motivumai*: alól vályus, küllös malomkerék, fölötte balról félig nyílt körző, jobbra derékszögű mérő, a szöge alatt bárdot tartó kar.